

NOTAT

**Miljø- og
Ligestillingsministeriet**
Miljøstyrelsen

BILAG 1

J.nr. 2023 - 71011
Ref. kahkr/mooes
Den 4. november 2024

Orientering til Miljø- og Fødevareudvalget om Miljøstyrelsens genbesøg af sagen om Kronospans forurening af det lokale vandmiljø

Miljøstyrelsen har nedenfor udarbejdet en kort beskrivelse af styrelsens genbesøg af 7. september 2024 i sagen om Kronospans forurening af det lokale vandmiljø og vurderingen af, om virksomheden kan drages til ansvar for forureningen.

Notatet tager udgangspunkt i Miljøstyrelsens genbesøg af 7. september 2024 samt kritikken fra professor Peter Pagh og professor emeritus Ellen Margrethe Basse, som gav anledning til genbesøget.

Sagens baggrund

Miljøstyrelsen overtog den 1. juli 2017 myndighedskompetencen efter miljøbeskyttelsesloven for spånpladeproducenten Kronospan ApS fra Syddjurs Kommune.

Kronospan havde på daværende tidspunkt i en årrække udledt forurenede overflade- og tagvand til den nærliggende Pindstrup Bæk, der løber i Ryom Å. Virksomheden og Syddjurs Kommune havde i flere år arbejdet på forskellige renseløsninger. Miljøstyrelsen vurderede den 5. januar 2018 – på baggrund af spildevandsanalyser for 2. halvår 2017 - at den ansøgte renseløsning ikke kunne rense spildevandet tilstrækkeligt til, at fortsat udledning ville kunne accepteres. Efter anvisning og håndhævelse fra Miljøstyrelsen blev udledningen bragt til ophør ved udgangen af 2019, hvor Kronospan etablerede eget renselanlæg, og det forurenede overflade- og tagvand blev tilsluttet forsyningsselskabets kloaksystem.

Indtil udledningen ophørte i 2019, var den reguleret af en ældre miljøgodkendelse fra 2000, der kun indeholdt begrænsede grænseværdier for de forurenende stoffer i udledningen. Syddjurs Kommune gennemførte i 2015 en revurdering af miljøgodkendelsen med skærpede krav til udledningen, men revurderingen blev påklaget, således at den aldrig fik retskraft pga. klagens opsættende virkning.

Miljøstyrelsen traf i 2019 afgørelse om fornyet revurdering af miljøgodkendelsen fra 2000, da EU Kommissionen havde offentliggjort konklusioner for, hvad der betragtes som bedst tilgængelig teknik (BAT) for industrielle emissioner inden for branchen (fremstilling af træbaserede plader, WBP). Offentliggjorte BAT konklusioner udløser en myndighedsforpligtigelse til at revurdere miljøgodkendelserne for de omfattede virksomheder.

Undersøgelse af, om der kan gøres et ansvar gældende

På baggrund af de spildevandsanalyser, som Miljøstyrelsen havde modtaget efter overtagelse af myndighedskompetencen den 1. juli 2017, samt tidligere undersøgelser af miljøtilstanden i Pindstrup Bæk i 2014, igangsatte Miljøstyrelsen efter udledningens ophør i 2019 en undersøgelse af, om der kunne gøres et ansvar gældende overfor Kronospan i forhold til virksomhedens forurening af Pindstrup Bæk og de nedstrøms beliggende vandområder.

Miljøstyrelsen vurderede i undersøgelsen, om der kunne gøres et ansvar gældende efter miljøbeskyttelsesloven¹ og miljøskadeloven². Undersøgelsen var tidskrævende og kompleks, da der var begrænset administrationsgrundlag og nævnspraksis for anvendelse af miljøskadereglene, og sagen rækker ind i flere regelsæt.

Miljøstyrelsen konkluderede i sin afsluttende vurdering den 10. august 2023, at der ikke kunne gøres et ansvar gældende over for virksomheden.

TV2 Østjylland fik den 22. september 2023 aktindsigt i Miljøstyrelsens vurdering fra 10. august 2023, og forelagde denne for juraprofessorerne Ellen Margrethe Basse og Peter Pagh. Begge professorer kritiserede vurderingen. TV2 Østjylland viderebragte kritikpunkterne i en mail den 3. oktober 2023.

Miljøstyrelsen svarede den 5. oktober 2023 til TV2 Østjylland, at styrelsen ville kikke på de input, der var kommet fra Ellen Margrethe Basse og Peter Pagh for at vurdere, om det giver anledning til ændringer i styrelsens opfattelse af sagen. Miljøministeren svarede efterfølgende den 15. januar 2024 til Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg³, at ministeren vil oversende en orientering til udvalget, når Miljøstyrelsen er færdig med sit genbesøg og vurdering af, om Kronospan kan stilles til ansvar for virksomhedens forurening af det lokale vandmiljø

Kritikpunkter

Kritik om forkerte paragraffer og muligheden for at pålægge undersøgelser mv. Ellen Margrethe Basses kritik går blandt andet på, at Miljøstyrelsen anvendte forkerte paragraffer i miljøbeskyttelsesloven og slet ikke forholdte sig til kapitlet om miljøansvaret, da styrelsen den 10. august 2023 konkluderede, at virksomheden ikke kunne pålægges at rydde op eller undersøge på fremmed grund.

Miljøstyrelsen fastholder at have anvendt de korrekte paragraffer, da der i vurderingen fra 10. august 2023 netop blev lavet en selvstændig vurdering efter både miljøbeskyttelseslovens kapitel 9a om miljøskade, som Ellen Margrethe Basse henviser til, og miljøbeskyttelseslovens kapitel 9 om tilsyn. De selvstændige vurderinger efter de to kapitler i miljøbeskyttelsesloven er tydeliggjort og udbygget i styrelsens genbesøg og fornyede vurdering, der blev afsluttet 7. september 2024.

---

¹ Dagældende lovbekendtgørelse nr. 1121 af 9. marts 2018 af lov om miljøbeskyttelse (på tidspunktet for undersøgelsen).

² Dagældende lovbekendtgørelse nr. 277 af 27. marts 2017 af lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (på tidspunktet for undersøgelsen).

³ Besvarelse af spørgsmål nr. 294, MOF alm. del.

Miljøstyrelsen fastholder ligeledes i genbesøget, at Kronospan ikke kan pålægges at undersøge eller rydde op i Pindstrup Bæk og Ryom Å efter hverken miljøskadeloven eller miljøbeskyttelsesloven.

Miljøskadelovens § 25, stk. 1, og miljøbeskyttelsesloven § 73 e, stk. 2 indeholder rigtig nok hjemmel til at påbyde en virksomhed at foretage undersøgelser på tredjemandsarealer som f.eks. Pindstrup Bæk og Ryom Å, og miljøskadeloven § 25, stk. 2, og miljøbeskyttelsesloven § 73 e, stk. 3, giver hjemmel til at meddele den relevante ejer af arealet et påbud til at tåle et sådant indgreb. Et såkaldt tålepåbud. Undersøgelsespåbud efter miljøbeskyttelseslovens § 73 e finder anvendelse ved konkret mistanke om miljøskade, for at kunne afdække, om der er sket en miljøskade. Det følger dog af den almindelige forvaltningsret, at undersøgelsespåbud ikke må meddeles, såfremt myndigheden på forhånd er positivt vidende om, at undersøgelsespåbuddet ikke kan belyse sagen yderligere. Dette er vurderingen i den konkrete sag. Miljøskadeloven giver kun hjemmel til at udstede påbud, såfremt der er konstateret en miljøskade eller overhængende fare herfor.

Miljøstyrelsen konkluderer i både det originale notat fra 10. august 2023 og i genbesøget fra 7. september 2024, at forureningen af Pindstrup Bæk ikke er omfattet af miljøskadeloven, da Pindstrup Bæk ikke er målsat i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster⁴. Miljøstyrelsen konkluderer endvidere, at der i den konkrete sag ikke kan påvises en miljøskade eller overhængende fare herfor i Ryom Å ud fra de tilgængelige data og oplysninger. Dermed kan Miljøstyrelsen ikke lovligt give et påbud efter miljøskadeloven til virksomheden, da det er Miljøstyrelsens konklusion, at denne ikke finder anvendelse.

Miljøstyrelsen fastholder desuden, at et undersøgelsespåbud efter miljøbeskyttelseslovens § 73 e ikke vil kunne belyse sagen yderligere i den konkrete sag, eftersom et pålideligt udgangspunkt til sammenligning af tilstanden i Ryom Å ikke forefindes. Et nutidsbillede af tilstanden i Ryom Å ville ikke kunne påvise en målbar forringelse uden en pålidelig vurdering af den forhenværende tilstand i åen fra før miljøskadeloven trådte i kraft i 2008.

Miljøbeskyttelseslovens kapitel om tilsyn (kapitel 9) giver ikke Miljøstyrelsen som tilsynsmyndighed hjemmel til at påbyde en virksomhed at foretage undersøgelser eller genoprette den hidtidige tilstand på tredjemandsarealer, hvor virksomheden ikke har lovlig adkomst. Det betyder, at Miljøstyrelsen ikke kan pålægge Kronospan at foretage undersøgelser i f.eks. Pindstrup Bæk, og eventuelt påbyde virksomheden at genoprette den hidtidige tilstand i bækken.

Kritik af manglende kendskab til vandløbstilstand i miljøskadesager

Peter Pagh spørger ind til, om det manglende kendskab til tilstanden i Ryom Å betyder, at der aldrig kan føres sager om miljøskader i vandløb, hvor tilstanden er ukendt, eller der er brugt forskellige målemetoder igennem årene, og hvis ja, om det så vil være ansvarsfrit at forurene til denne type vandløb.

---

⁴ Bekendtgørelse nr. 819 af 15. juni 2023.

Miljøstyrelsen konkluderer i både det originale notat fra 10. august 2023 og i genbesøget fra 7. september 2024, at der godt kan føres sager om miljøskader i vandområder, hvor den økologiske eller kemiske tilstand er ukendt, idet sagerne kan baseres på overvågningsdata og antagelser/ekstrapolation.

Dette er underbygget i Miljøstyrelsens vejledning nr. 4 af 2008 om miljøskade, hvor der står følgende (side 82): *"I praksis foretages dog ikke konkret overvågning af alle vandforekomster, og ikke alle relevante parametre overvåges i alle overvågningspunkter. Det vil derfor i mange tilfælde være nødvendigt at kunne opstille begrundede antagelser om vandforekomstens tilstand før skaden"*. EU Kommissionens meddelelse 2001/C 118/01, punkt 162, anviser tilsvarende, at hvis der ikke foreligger overvågningsdata til brug for fastlæggelsen af den hidtidige tilstand for de vandområder, der er påvirket negativt, kan der foretages ekstrapolering af data fra andre lignende vandområder.

I den konkrete sag, hvor tilstanden i Ryom Å er ukendt, har Miljøstyrelsen gennemgået de eksisterende overvågningsdata for fisk og smådyr på en målestation, der er placeret ca. 500 m nedstrøms udløbet fra Pindstrup Bæk i Ryom Å. Disse data viser dog ingen tendens i nedadgående retning i perioden siden miljøskadeloven trådte i kraft i 2008, og op til Kronospans udledning ophørte i 2019.

Miljøstyrelsen har ligeledes undersøgt muligheden for ekstrapolering, men er nået frem til, at det ikke er muligt i den konkrete sag – blandt andet fordi Ryom Å er et såkaldt blødbundsvandløb, hvor tilstanden ikke umiddelbart kan vurderes ud fra samme indeks som dem, der anvendes i almindelige vandløb som helhed.

Miljøstyrelsen skal til spørgsmålet om, hvorvidt det så vil være ansvarsfrit at forurene vandløb, hvor tilstanden er ukendt, påpege, at en virksomhed ifølge miljøbeskyttelseslovens § 27 og § 33 skal have en udledningstilladelse førend, den må udlede til overfladevandsområder. Udledningstilladelsen skal meddeles, så den er i overensstemmelse med en række bekendtgørelser og vejledninger. Hvis der udledes uden tilladelse eller i strid med tilladelsen, kan dette straffes med bøde efter miljøbeskyttelseslovens § 110. Det er dermed ikke ansvarsfrit at forurene til nogen typer af vandløb.

Kritik af udledning af overfladevand ved ekstremt regnvejr

Ellen Margrethe Basse mener, at det er tvivlsomt, om Miljøstyrelsens revurderingsafgørelse fra 2019 for Kronospan er lovlig set ud fra Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om et vejprojekt i Horsens⁵, hvor man ikke måtte udlede kobber til en å, fordi åen i forvejen var kobberholdig. Kronospan har i henhold til revurderingsafgørelsen tilladelse til at udlede overfladevand til Pindstrup Bæk ved ekstreme regnhændelser, dog højst én gang hver 5 år.

Kritikpunktet omhandler revurderingsafgørelsen fra 2019, og afgørelsens tilladelse til udledning af overfladevand ved ekstreme regnhændelser i perioden herefter. Punktet har derfor ikke været en del af Miljøstyrelsens genbesøg af, om der kan

---

⁵ Miljø og Fødevareklagenævnets afgørelse af 23. februar 2023 nr. 22/02461.

gøres et ansvar gældende overfor Kronospan for virksomhedens forurening af det lokale vandmiljø fra den generelle udledning, der ophørte i 2019.

Miljøstyrelsen kan i forhold til lovligheden af revurderingsafgørelsen fra 2019 oplyse, at styrelsen på daværende tidspunkt ikke havde detaljeret viden om sammensætningen af overløbsvandet. Styrelsen fastsatte derfor i revurderingsafgørelsen krav om, at Kronospan i forbindelse med evt. overløb skulle udtage en vandprøve af det udledte vand og analysere for stofindhold, mængder mv., så styrelsen kunne få de nødvendige oplysninger til at vurdere, om vandet fremadrettet vil kunne udledes.

Kronospan har efterfølgende haft 8 overløbshændelser i perioden maj 2021 – februar 2024. Hændelserne og de tilhørende vandanalyser har givet Miljøstyrelsen ny viden om overløbsvandets sammensætning.

Miljøstyrelsen har på baggrund af de 8 overløbshændelser indskærpet i november 2023 og april 2024, at Kronospan skal overholde vilkåret i revurderingsafgørelsen om, at virksomheden højst må udlede overfladevand ved ekstreme regnhændelser én gang hvert 5 år. Miljøstyrelsen har endvidere politianmeldt forholdet i september 2024. Ingen af disse håndhævelsesskridt er sket som resultat af genbesøget, da problemstillingen ikke var en del af genbesøget.

Miljøstyrelsen har desuden på baggrund af sin ny erhvervede viden om overløbsvandets sammensætning henstillet overfor Kronospan, at der ikke må ske flere overløb. Styrelsen har samtidig oplyst, at de gennemførte analyser af overløbene viser, at der skal etableres yderligere rensning, såfremt fortsat udledning til Pindstrup Bæk skal kunne tillades.

Opsummering

Miljøstyrelsen har genbesøgt sin vurdering af sagen på baggrund af kritikken fra de to juraprofessorer. Genbesøget har dog ikke ført til et andet resultat.

Miljøstyrelsen vurderer således fortsat, at der ikke kan gøres et ansvar gældende efter hverken miljøskadeloven eller miljøbeskyttelsesloven overfor Kronospan for virksomhedens udledning til det lokale vandmiljø, som ophørte i 2019.

Kritikpunkterne har endvidere ikke givet anledning til en ændring af Miljøstyrelsens praksis, og styrelsen vurderer, at der ikke er kommet nye oplysninger, som giver anledning til at genoptage sagen.

Miljøstyrelsen skal bemærke, at sagen giver anledning til overvejelser omkring en manglende hjemmel i miljøbeskyttelsesloven til at meddele påbud på tredjemandsgrund i forureningssager, som ikke udgør en miljøskade eller overhængende fare herfor. Miljøstyrelsen har gjort Departementet opmærksom på den manglende hjemmel. Departementet har oplyst, at problemstillingen indgår i kommissoriet for det kommende eksterne udvalg, der skal gennemgå miljøskadereglerne, inklusiv afgrænsede emner under den øvrige miljølovgivning, og komme med anbefalinger til ændring af reglerne.